

אלי תומר

מבט שני

א. אחדות וריבוי

אלהים סובל הכל
 גם שחורים
 גם לבנים
 ואפילו אם יש ביניהם
 חסרי אמונה וצבע.
 אבל אנחנו –
 לאחד מגבעת
 לשני כמתה
 ולשלישי
 ראש מגלח.
 הו, גן העדן,
 לפני שגורשנו

ב. עליונים ותחתונים

יושב בתנוחת לוטוס
 חושב על מה לא לחשוב
 וממריא אל השקט.
 אבל שם במרום
 מלאכים
 מסתפקים בסלם
 ומקמים רעש רב
 בדרךכם למטה
 להיות עם בני אנוש.

ג. כלים שבורים

קצרית הספר
 נפלה
 התנפצה
 ולבי נרתע
 בין קפה שחור
 לדרך לבן.
 אבל מן הרסיסים
 עולים ניצוצות
 ומאירים את
 השיר השלם.

אלוה לסקר-שילרית, שיר אהבה למים, נזל החיים; ובו זמנית, אגרוף של ממש כלפי הנרקיסים של משוררים, האגואיזם של שירת האני. המיסטיות של המשורר באה לידי ביטוי בשיר היפהפה הרליגיזי הבא: "תורתו של יהוה נחה בנחלים/ והאנשים בצימאונם היפה הרב/ שותים מהמים/ חיי הנצח מהלך בינם ולא יראו לו/ ואף כי דיבר איתם נצח דרך מי אדוני ולא שמעו..." התמונות הסימבוליות המשלכות בין מים לנביא הרחוי מורכבות, שכן יש כאן התרסה כלפי מי שלא שומעים את דבר אלוהים, ובו זמנית יש אמפתיה ל"אנשים בצימאונם היפה הרב".

השער "יותר מ-7" מכיל רצפים מילוליים בלתי מובנים, המכילים מעין הכללות פילוסופיות כ"בכל הווה טוב מוצפן טוב", "חוקים זזים לא משתנים", "המוות מגיע לאלה שאלוה הכי אוהב", "כל המכשירים הללו הם יכולות שאיבדנו", שאינם בלתי מעניינים אבל הם יותר הליכה לאיבוד מאשר מציאת משהו. הרצפים גולשים לאידיוסינקרטיות, "הרגע הבא ידוע לכל, הוא ישבור את הרגל/ ומתחת לעין יורים לו בראש, קוראים לזה ג'ז", או "באותו יום עזבו המגנטים... והשאירו יום נטול גרוויטציה שהתכרדר לעובר/ מסביבו המרק הקרמון ולא נותר רווח/ בינו לבין המים...";

ושבו, הרצפים מכילים, פתאום, בתוך הבלבל, שורות נהדרות כמו "השיגעון כתב שירים יפים, אך לא הצליח/ לרדת למכולת לקנות יין ולחם/ רקדתי למען הרוח ריקודים אינדיאניים בסלון", או "כמו האופק שלעולם אינו חומר/ אחד אלא מפגש בין כמה/ גודמים נשיקה נצחית/ בין המגיע לקיים", או "עצב יכול להתחפש/ להמוך דברים/ לאיש בחדר שעוקב/ אחריו... (עצב יכול לבוא בבקרים/ הכי בהירים ולהתחפש בלהט ללילה)" - ליריקה נהדרת, וגם שורות חכמות המגדירות את המצב הפרנואדי של "חולה הנפש" כוואריאציה של עצב, הרגש ה"נורמלי" שעלה על גדותיו, ולמעשה גם העצב אסוד בחיינו הבודגניים-תפקודיים. ובכל מקרה, תמיד אעדיף משורר עם רצפים סתומים מעט, מוצפנים, הדורשים קריאות חוזרות, על פני הביוגרפיות הפורנוגרפיות שנקראות בטעות שירה.

ואסיים בעוד שורות עצב לידי נהדרות, של משורר מעניין שיש לקוות שיוקם עוד יותר את הטוהר הקיים בו בספריו הבאים: "לקחתי מה שלקחתי/ ושתיתי/ מה ששתיתי, ובפחות משנייה/ נהייתי סופרמן. הסופרמן/ העצוב ביותר שסיפרו אודותי/ כל כך כחול".

שירת אופיר משרקי היא שירת אני שנרחק לשוליים, גם לשולי השפיות כפי שמגדירה אותה החברה הנורמטיבית, אבל גם אני שעובר טרנספורמציה, בעזרת הדבר הזה הקרוי אמנות, ההופך את הפרטי לכללי. הגיע זמנה של השירה לקבל את שוליותה. את עזיבותה. לעמוד גאה בצד, ולתת דוגמה של שוליות גאה, לא מתחנפת, לא מרוכזת ב"אני" כמנהג ימינו, גם אם המחיר הוא נידחות כמעט מוחלטת. ♦

המצב. אבל אין מדובר בשיגעון גרידא, אלא במצב פסיכופיזי ורחני, השראתי, מעין התחברות למשהו גדול יותר, כלומר חוויה מיסטית, שהעולם ה"שפוי" יוקיע אותה כטירוף. בהמשך מנסה השיר לערוך מיתולוגיזציה עצמית מודעת, "ואנשים יספרו עלי סיפורים משונים/ אופיע באגדות עם רחוקות... אף אחד לא ישכח אותי כמו ששכחת". אבל שורת הסיום חומקת מהנרקיסים של המיתולוגיזציה העצמית, לעבר סיפור פשוט של אהבה נכזבת לגבר. כך ההומוסקסואליות מוכנסת לשיר בצורה עדינה וטבעית, רחוק מההתרסה הפומפוזית גסת הרוח של משוררי חריזה מסוימים.

האני הפגיע-המגודר-כמושגע, מתגונן מתוך מודעות מסוימת למצבו: "סליחה דוק טור/ יצאתי קצת מפסי האישיים/ בשלושה השבועות האחרונים/ זה ממש לא אני הכאב הזה..." רגיש יפה, הכאב כמשהו גדול מהאדם, המשתלט עליו. כך גם "התדירות בה אתה מאונן גדלה לאחרונה?/ שואלת אותי הפסיכיאטרית/ אני פחדתי שתשאל שוב על היטלר". האני הגבולי מבחינת תפקודו נתון להתקפות של הנורמליות שמייצגת הפסיכיאטרית, ומגן על עצמו בחמלה לעמדת הרחוי.

אירופה, עברה הנורא, השואה ואף היטלר משמשים את המשורר בכמה מהשירים למטאפורה של קיצוניות: "אירופה יפה בתקופה הזאת/ ולו יפה בעירום... אני משמידה שישה מליון פחדים בשבילו לפני ארוחת הערב/ אירופה יפה בתקופה הזאת הלבבות עירומים ואין צפירה". על פניו שימוש בבומבסטיות של קורבנות השואה עלול לצרום, אבל הליריות של סיטואציית האהבה הופכת את השיר למקורי.

בשיר 'פטר' מתגלה בכל זאת השפעת יתר של וולך המוקדמת ו"יותן", גם אם זו מחוזה מודעת, השפעה שממנה יצטרך המשורר להישמר בעתיד: "הם רצו לי בראש/ ולא רציתי/ לתת להם גוף/ פטר...". כך גם ההתכתבות או ההשפעה הלא מודעת של משרקי עם שירים שדווקא אינם מיטבם של וולך, כמו "אני אהיה האיד שלך", בשירים כ'מנולוגים מהאיד'.

"האיד הוא ילד המתגלה כפושע/ במערכה האחרונה" - כך תוקף המשורר את האגו ה"בולע את סך המסקנות של ההתנסות", או את הסופר אגו - "האני-עליון צדקן מושטן"; נראה שהאני המתקף, המוכרז כ"מושגע", מתגונן בתובנותיו הפסיכולוגיות. אלו שורות מעוררות הזדהות, אבל מעט ישירות מדי ולכן שטחיות. כך גם גולש לעתים המשורר לאידיוסינקרטיות לא מוצדקת לדעת: "אני אוהב נשים גבוהות/ לקפל נשים גבוהות... נשים גבוהות מקופלות/ פעם בצורת מגן דוד/ פעם בצורת צלב קרס". כאן המשחק היהודי-שואתי נותר לא מנומק.

ובאותה קריאה, בשיר על האגו מתגלה פתאום יופי של ממש: "למים אין אגו ואין צורה מוחלטת/ מים אינם קנאים/ באים רק ברבים/ מים לא כותבים שירים/ מים חכמים... מצליחים להעתיק את שפת השמים/ ולהחזיר אלי מבט כחול..." זוהי ליריות